

Ερωτήσεις και απαντήσεις για τους νέους κανόνες της ΕΕ σχετικά με τη ρύπανση των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων

Βρυξέλλες, 26 Οκτωβρίου 2022

Γιατί είναι σημαντική η επικαιροποίηση των κανόνων σχετικά με τη ρύπανση των υδάτων;

Τα σχεδόν 100.000 συστήματα επιφανειακών υδάτων της Ευρώπης (ρεύματα, ποταμοί, λίμνες, υγράτοποι και ταμιευτήρες) και τα 12.000 συστήματα υπόγειων υδάτων είναι ζωτικής σημασίας, ως **πηγή πόσιμου νερού**, για υγιή οικοσυστήματα και για τη **βιοποικιλότητα**, καθώς και **για τους γεωργούς και τη βιομηχανία**, αλλά και ως μέσο **μεταφοράς**, και είναι απολύτως απαραίτητα για την **παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και θερμότητας**. Από τις αρχές και τα μέσα της δεκαετίας του 2000, η [οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα](#), από κοινού με την [οδηγία για τα πρότυπα ποιότητας περιβάλλοντος](#) για τα επιφανειακά ύδατα και την [οδηγία για τα υπόγεια ύδατα](#), παρέχουν το πλαίσιο για τη βιώσιμη διαχείρισή τους.

Το νερό μπορεί να καταστεί μη ασφαλές και ακατάλληλο για ανθρώπινη χρήση ή άρδευση όταν ορισμένοι ρύποι (που ονομάζονται επίσης «ουσίες που προκαλούν ανησυχία»), όπως τα φυτοφάρμακα, τα λιπάσματα, τα χημικά προϊόντα και τα άλατα, εισέρχονται στα υπόγεια ύδατα και στα συστήματα επιφανειακών υδάτων σε επίπεδα που υπερβαίνουν ορισμένα όρια. Ο **μαζικός θάνατος ψαριών στον ποταμό Όντερ** φέτος το καλοκαίρι τόνισε τη σημασία της προστασίας των ποταμών μας και της ενίσχυσης της ανθεκτικότητάς τους, καθώς ο συνδυασμός ακραίων κλιματικών συνθηκών και ρύπανσης μπορεί να οδηγήσει γρήγορα σε μη αναστρέψιμες επιπτώσεις για τη βιοποικιλότητα.

Οι κανόνες πρέπει να προσαρμόζονται τακτικά ώστε να μπορούν οι αρχές να **ανταποκρίνονται στις τρέχουσες και μελλοντικές απειλές ρύπανσης**, τόσο σε εθνικό όσο και σε διασυνοριακό επίπεδο. Τα νέα επιστημονικά στοιχεία βοηθούν να κατανοήσουμε καλύτερα τις επιπτώσεις των χημικών ουσιών ή των μειγμάτων τους στην υγεία και το περιβάλλον.

Η ισχύουσα νομοθεσία απαριθμεί αρκετές ρυπογόνες ουσίες και ομάδες ουσιών, καθώς και ποιοτικά πρότυπα ή οριακές τιμές για καθεμία από αυτές που πρέπει να τηρούνται από τις χώρες της ΕΕ. Μέχρι στιγμής, έχουν συμπεριληφθεί 53 ουσίες στον κατάλογο σε ενωσιακό επίπεδο, κυρίως φυτοφάρμακα, βιομηχανικά χημικά προϊόντα και μέταλλα για τα επιφανειακά ύδατα, καθώς και νιτρικά και δραστικές ουσίες στα φυτοφάρμακα για τα υπόγεια ύδατα. Ωστόσο, ο κατάλογος **ρύπων** είναι ελλιπής, δεδομένου ότι παραλείπει ορισμένες αναδυόμενες ουσίες με **σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον και την ανθρώπινη υγεία**. Ταυτόχρονα, ορισμένες από τις ουσίες που εξακολουθούν να περιλαμβάνονται σε αυτόν δεν υπάρχουν πλέον σε σημαντικές ποσότητες στο περιβάλλον, ενώ για άλλες τα πρότυπα δεν αντιστοιχούν στα πλέον πρόσφατα στοιχεία.

Τέλος, ο [έλεγχος καταλληλότητας της νομοθεσίας για τα ύδατα](#) που διενεργήθηκε το 2019 ανέδειξε ορισμένες άλλες ελλείψεις στον τρόπο παρακολούθησης και αναφοράς της ρύπανσης των υδάτων, και η τρέχουσα πρόταση αναθεώρησης αντιμετωπίζει αρκετές από αυτές τις ελλείψεις.

Τι σκοπεύει να επιτύχει η Επιτροπή με την παρούσα πρόταση;

Στόχος της Επιτροπής είναι η προστασία των Ευρωπαίων πολιτών και των φυσικών οικοσυστημάτων από τους κινδύνους που ενέχουν οι ρύποι και τα μείγματά τους, μέσω της θέσπισης νέων προτύπων για μια σειρά τέτοιων ουσιών στα επιφανειακά και υπόγεια ύδατα. Υπάρχουν επίσης κανόνες που διασφαλίζουν ότι τα πρότυπα τηρούνται συχνότερα στην πράξη.

Ειδικότερα, η πρόταση συνεπάγεται:

- **μείωση των συγκεντρώσεων χημικών προϊόντων οξείας τοξικότητας και/ή ανθεκτικών χημικών προϊόντων** στα επιφανειακά και υπόγεια ύδατα. Στα οφέλη περιλαμβάνονται οι μειωμένες επιπτώσεις στο περιβάλλον, την ανθρώπινη υγεία, τους επικονιαστές και τη γεωργία. Η πρόταση συμπληρώνει άλλα μέτρα, όπως την [πρόσφατη πρόταση κανονισμού για την ορθολογική χρήση των φυτοφαρμάκων](#) και την [πρόταση αναθεώρησης της νομοθεσίας για τα λύματα](#) που εγκρίνεται σήμερα από την Επιτροπή,

- **βελτίωση της ποιότητας** των ωκεανών, των λιμνών, των ποταμών, των ρευμάτων, των εκβολών ποταμών και των υγροτόπων και των υπηρεσιών που παρέχουν, όπως καθαρό νερό, γόνιμα εδάφη και υψηλή βιοποικιλότητα,
- περιορισμός ή αποφυγή του μελλοντικού κόστους επεξεργασίας των υδάτων μέσω της **μείωσης της ρύπανσης στην πηγή,**
- **βελτίωση της διαθεσιμότητας, της προσβασιμότητας και της επαναχρησιμοποίησης των δεδομένων παρακολούθησης των χημικών προϊόντων,** τα οποία δεδομένα θα είναι χρήσιμα για την καλύτερη αξιολόγηση της ασφάλειας των χημικών προϊόντων συνολικά,
- απαίτηση από τις **αρχές των κρατών μελών να προειδοποιούν αμέσως** τα κατάντη κράτη μέλη στην ίδια λεκάνη απορροής ποταμού, καθώς και την Επιτροπή, σε περίπτωση εκτάκτων συνθηκών φυσικής προέλευσης ή ανωτέρας βίας, ιδίως ακραίων πλημμυρών, παρατεταμένων ξηρασιών ή σημαντικών περιστατικών ρύπανσης. Με τον τρόπο αυτό θα υπάρξει ταχύτερη και καλύτερη αντίδραση σε περιστατικά όπως η ρύπανση του ποταμού Όντερ το καλοκαίρι του 2022,
- ανάπτυξη **εργαλείων για την παρακολούθηση** και αντίδρασης σε επίπεδο πολιτικής για προβληματικές ουσίες, όπως τα **μικροπλαστικά και τα γονίδια μικροβιακής αντοχής,**
- στήριξη της «**προσέγγισης μία ουσία, μία αξιολόγηση**», σύμφωνα με την οποία η ίδια χημική ουσία αξιολογείται με τον ίδιο τρόπο όσον αφορά τον κίνδυνο που ενέχει από διαφορετικές ενωσιακές νομοθετικές πράξεις και πολιτικές για τον περιορισμό του κανονιστικού φόρτου,
- εξασφάλιση πιο **δυναμικών και επικαιροποιημένων πληροφοριών σχετικά με την κατάσταση των υδάτων,** με την παροχή βοήθειας από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος.

Οι νέοι κανόνες αναγνωρίζουν τις **σωρευτικές ή συνδυασμένες επιπτώσεις των μειγμάτων,** κι έτσι το σημείο εστίασης απομακρύνεται από την εξέταση μεμονωμένων ουσιών. Επιπλέον, η πρόταση για τους νέους κανόνες λαμβάνει υπόψη τις εποχικές διακυμάνσεις του μεγέθους της ρύπανσης, όπως στην περίπτωση των φυτοφαρμάκων που χρησιμοποιούνται από τους γεωργούς κατά τις περιόδους φύτευσης.

Τα κράτη μέλη θα κληθούν να λάβουν μέτρα για τη **μείωση της παρουσίας αυτών των ρύπων.** Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να διευρύνουν τα οικεία προγράμματα παρακολούθησης και να λάβουν μέτρα όπως η αλλαγή των αδειών για τη βιομηχανία, η οργάνωση της χωριστής συλλογής φαρμακευτικών προϊόντων, η θέσπιση κανόνων για τη χρήση φυτοφαρμάκων από τους γεωργούς και τα νοικοκυριά, ή ο καθαρισμός των ιζημάτων και του εδάφους για την αποφυγή της ρύπανσης των υδάτων.

Ποια είναι τα βασικά οφέλη των προτεινόμενων κανόνων;

Όσον αφορά τους πολίτες, οι προτεινόμενοι κανόνες θα προστατεύσουν καλύτερα την ανθρώπινη υγεία ενάντια στις επιπτώσεις μιας σειράς ρύπων, για παράδειγμα με τη μείωση της μικροβιακής αντοχής. Τα νέα μέτρα θα καταστήσουν επίσης δικαιότερη τη χρηματοδότηση της επεξεργασίας των υδάτων σύμφωνα με την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει». Τα προληπτικά μέτρα της βιομηχανίας (με τη χρήση διαφορετικών ή λιγότερων βιομηχανικών χημικών προϊόντων) ή των γεωργών (για παράδειγμα με τη χρήση άλλων ή λιγότερων φυτοφαρμάκων) θα διευκολύνουν τις μονάδες επεξεργασίας λυμάτων ή τους παραγωγούς πόσιμου νερού να καθαρίζουν το νερό σύμφωνα με τα νομικά πρότυπα.

Όσον αφορά τον κλάδο των υδάτων, η αναθεώρηση θα διασφαλίσει ότι τα μη επεξεργασμένα ύδατα που χρειάζεται να καθαρίσει ή που χρησιμοποιεί ως πόρο θα απαιτούν όλο και λιγότερη επεξεργασία, διατηρώντας έτσι υπό έλεγχο το σχετικό κόστος.

Συνολικά, τα οφέλη από την εφαρμογή των νέων κανόνων θα είναι πολύ μεγαλύτερα από το κόστος: το κόστος υγειονομικής περίθαλψης, καθώς και το κόστος επεξεργασίας των υδάτων και της ιλύος, θα είναι χαμηλότερα και τα οικοσυστήματα θα είναι πιο υγιή. Για παράδειγμα, η έκθεση σε υπερφθοριωμένες και πολυφθοριωμένες αλκυλιωμένες ουσίες (PFAS) εκτιμάται ότι κοστίζει 52-84 δισ. ευρώ ετησίως σε δαπάνες υγείας στην Ευρώπη (π.χ. λόγω ασθενειών όπως η υψηλή χοληστερόλη, επιδράσεων στο ανοσοποιητικό σύστημα, καρκίνου), ενώ η δικλοφενάκη μπορεί να επηρεάσει την ανάπτυξη και το ανοσοποιητικό σύστημα των υδρόβιων ζώων και των θηλαστικών.

Παράλληλα με άλλες ενωσιακές νομοθετικές πράξεις, που έχουν ήδη θεσπιστεί ή σχεδιάζονται στο πλαίσιο της [Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας](#), η πρωτοβουλία αυτή θα αποφέρει σημαντικά οφέλη για την ευρωπαϊκή κοινωνία και το περιβάλλον.

Πώς συνδέονται οι εν λόγω αναθεωρημένοι κανόνες με την αναθεωρημένη οδηγία για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων και την οδηγία για το πόσιμο νερό;

Η πρόταση συνάδει πλήρως με άλλες νομοθετικές πράξεις στον τομέα των υδάτων, καθώς και με άλλες πολιτικές της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας που αποσκοπούν στη μείωση της ρύπανσης σε μηδενικό ισοζύγιο έως το 2050. Όσον αφορά την οδηγία για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων, για την οποία υποβάλλεται [πρόταση αναθεώρησης](#) ταυτόχρονα με την παρούσα πρόταση, οι μικρορύποι αποτελούν βασική πρόκληση. Η ανάγκη απομάκρυνσής τους στις εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων αυξάνει το κόστος της επεξεργασίας, ενώ η ίδια η απομάκρυνσή τους δεν είναι πάντα δυνατή. Ως εκ τούτου, η παρούσα πρόταση αποσκοπεί στη μείωση των εκπομπών στην πηγή, για παράδειγμα όταν οι εθνικές αρχές θέτουν όρους για τη λειτουργία των βιομηχανιών μέσω αδειών.

Επιπλέον, η παρούσα πρόταση συνάδει με την πρόσφατα αναθεωρημένη [οδηγία για το πόσιμο νερό](#), η οποία τίθεται σε ισχύ το 2023. Μέσω του στόχου της μείωσης της ρύπανσης των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων, θα προστατευτούν ζωτικές πηγές πόσιμου νερού και θα μειωθεί το κόστος επεξεργασίας. Η οδηγία για το πόσιμο νερό και η παρούσα πρόταση αφορούν ευρύ φάσμα ρύπων, ιδίως τα φυτοφάρμακα, τα φαρμακευτικά προϊόντα και την ομάδα των υπερφθοριωμένων και πολυφθοριωμένων αλκυλιωμένων ουσιών (PFAS).

Για περισσότερες πληροφορίες

[Δελτίο Τύπου](#)

[Ερωτήσεις και απαντήσεις σχετικά με την αναθεώρηση της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων](#)

[Ερωτήσεις και απαντήσεις σχετικά με την αναθεώρηση της ενωσιακής νομοθεσίας για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα](#)

[Ενημερωτικό δελτίο για τους ρύπους των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων](#)

[Προτάσεις αναθεώρησης του καταλόγου ρύπων υπόγειων και επιφανειακών υδάτων](#)

QANDA/22/6279

Αρμόδιοι επικοινωνίας:

[Adalbert JAHNZ](#) (+ 32 2 295 31 56)

[Daniela STOYCHEVA](#) (+32 2 295 36 64)

Ερωτήσεις του κοινού: [Europe Direct](#) τηλεφωνικά [00 800 67 89 10 11](#) ή με [ηλεκτρονικό μήνυμα](#)